

Gál Csaba ny. mk. ezredes:

KATONAI ÉS HADITECHNIKAI HÍREK, INFORMÁCIÓK A NAGYVILÁGBÓL

AZ AMERIKAI HADITENGERÉSZET ÚJ FLOTTÁJA ELÉRTE A TELJES MŰVELETI KÉPESSÉGET

2019. december 31-én az Amerikai Egyesült Államok Haditengerészete kinyilvánította, hogy a 2. Flotta elérte a teljes műveleti képességet.¹ A Pentagon 2018-ban határozott a 2. Flotta reaktiválásáról, miután hírszerzői értékelések előrevetítették az orosz haditengerészeti erők tevékenységének hosszú távú erősödését az Atlanti-óceán északi térségében és a sarkkörön túli területeken. A 2. Flotta kialakítása eredetileg a második világháborút követően, 1945 decemberében kezdődött. Átesett több átszervezésen és átnevezésen, végül 1950-ben kapta ezt az elnevezést. Részt vett a kubai blokádnak fenntartásában, és fő feladata a szovjet haditengerészeti tevékenységének megfigyelése és szükség esetén ellentevékenység folytatása volt az Atlanti-óceánon. A 2. Flotta 2011. szeptember 30-án fejezte be tevékenységét, mivel az orosz veszély jelentősen csökkent, illetve az így felszabadult pénz- és anyagi eszközök lehetővé tették más amerikai haditengerészeti tevékenységek javítását.² Jelenlegi újjáalakítását szükségessé tette az is, hogy növekszik az Északi-sarkvidék gazdasági és katonai jelentősége. A globális hajózás egyre inkább eltolódik az Atlanti-óceán északi térségére, és egyre nyilvánvalóbb az északi-sarkvidéki hajózási útvonalak fontossága is.

JAPÁN EGY LAKATLAN SZIGETEN GYAKORLÓ REPÜLŐTERET ÉPÍT AMERIKAI HADITENGERÉSZETI PILÓTÁK SZÁMÁRA

A japán kormány a közelmúltban egy hazai vállalatától 146 millió dollárért megvásárolta a Kelet-kínai-tengeren található Magesima-szigetet, hogy azon saját katonai bázist, valamint az amerikai tengerészgyalogság és haditengerészeti repülőgép-vezetői számára gyakorló repülőteret alakítson ki.³ A jelenleg lakatlan sziget Japán harmadik legnagyobb szigetétől, Kjúszútól 40 km-re délre fekszik. A tervek szerint 2022-ben kezdődik meg a mintegy három évig tartó építkezés, melynek során – Japán és az Amerikai Egyesült Államok megállapodása alapján – két fel- és leszállómezt építenek irányítótoronnyal és a szükséges kommunikációs berendezésekkel. A repülőgép-hordozó hajókon üzemelő amerikai repülőgépek jelenleg főképpen az Ivakuni körzetében lévő légbázist használják. Annak környékén azonban nem hajthatnak végre kiképzőrepüléseket a zajszennyezés miatt, el kell repülniük a mintegy 1400

¹ David B. Larter: US Navy declares new fleet created to confront Russia fully operational. 01. 01. 2020. <https://www.defensenews.com/naval/2019/12/31/us-navy-declares-new-fleet-stood-up-to-confront-russia-fully-operational/> (Letöltés időpontja: 2020. 01. 02.)

² U.S. Second Fleet COMSECONDFLT. <https://www.globalsecurity.org/military/agency/navy/c2f.htm> (Letöltés időpontja: 2020. 01. 12.); <https://www.globalsecurity.org/military/agency/navy/c2f.htm> (Letöltés időpontja: 2020. 01. 18.)

³ Ed Adamczyk: Japan prepares to build landing strip for carrier-based U.S. planes in East China Sea. 31. 12. 2019. <https://www.upi.com/Defense-News/2019/12/30/Japan-prepares-to-build-landing-strip-for-carrier-based-US-planes-in-East-China-Sea/9351577730151/?sl=6> (Letöltés időpontja: 2020. 01. 02.)

km távolságban lévő Ivo Dzsimára. A szigetországban az amerikai katonai repülőgépek viszonylag kevés helyen települnek, és az elemzők szerint egy esetleges kínai, rakétákkal végrehajtott csapásmérés túl nagy károkat okozna bennük. Egy elsüllyeszthetetlen „anyahajó” azonban csökkenthetné a veszteségek arányát. A mintegy 8 km²-es sziget a jelenlegi elképzelés szerint a haditengerészet és a tengerészgyalogság repülőgép-hordozókra beosztott pilótái számára főképpen a fel- és leszállások gyakorlását tenné lehetővé. A szigeten kialakítandó japán katonai támaszpont fontos szerepet játszhat az országtól délre, a Dél-kínai-tengeren található, részben Kína által is magáénak vallott szigetek feletti ellenőrzés biztosításában.⁴

A NÉMET FEGYVEREXPORT REKORDSZINTET ÉRT EL

Németország fegyverexportjának trendje háromévi hanyatlás után 2019-ben megfordult és elérte a közel 8 milliárd eurót.⁵ A Gazdasági Minisztérium adatai szerint 2019 januárjától december közepéig – a 2018-as év hasonló időszakával összehasonlítva – a német fegyverexport 65%-kal nőtt. Az adatok nyilvánosságra hozása azt követően történt meg, hogy a Baloldali Párt és a Zöldek politikusai azokat kikérték. A számok, illetve a gyors növekedés alapján ők úgy ítélik meg, hogy az országban nem működik megfelelően a fegyverexport ellenőrzése. A lista alapján megállapítható, hogy az első 10 célországból kettő – a 2. helyen álló Egyiptom és a 9. Egyesült Arab Emírségek – az elmúlt időszakban a jemeni háború aktív részvevője volt, holott a német kormány a koalíciós megállapodásban kötelezettséget vállalt arra, hogy a jemeni konfliktus résztvevői nem kapnak német fegyvereket. Dzsamál Hasogdzsi szaúdi ellenzéki újságíró meggyilkolása után Berlin arra is ígéretet tett, hogy nem szállít több fegyvert Rijádnak, de a német kormány még 2019-ben is hagyott jóvá fegyverszállítást Szaúd-Arábiába. A közölt adatokból az is megállapítható, hogy a jövőbeni fegyverexporttal kapcsolatos engedélyek összértéke már 2019 közepén meghaladta a 2018-ban megvalósult 5,3 milliárd eurós exportot. A 2019-es német fegyverexport listájának első három helyén van Magyarország 1,77 milliárd, Egyiptom 802 millió és az Amerikai Egyesült Államok 483 millió eurós vásárlással.

ÚJ „VILÁGREKORDOKAT” ÁLLÍTOTTAK FEL 155 MM-ES TÜZÉRSÉGI ESZKÖZÖKKEL

2019. november 6-án a német Rheinmetall és a dél-afrikai Denel vállalatok közös vállalkozása – a Rheinmetall Denel Munitions (RDM) – kísérleti lövészetben tesztelte a kifejlesztett löszereiket.⁶ A Dél-afrikai Köztársaság területén végrehajtott lövészetben három 155 mm-es löveget használtak, melyek csőhossza 39 és 52 kaliber volt. A Denel által gyártott G6 típusú önjáró kerekes löveggel elért legnagyobb lőtávolság 76 km volt. Eddig ilyen messze egyetlen 155 mm-es löveggel sem lőttek. A dél-afrikai eszköz szerkezetileg eltér a NATO

⁴ Julian Ryall: Japan buys Mageshima island for US\$146 million to conduct military drills with US. 02. 12. 2019. <https://www.scmp.com/news/asia/east-asia/article/3040229/japan-buys-mageshima-island-us-146-million-conduct-military> (Letöltés időpontja: 2020. 01. 02.)

⁵ Nik Martin – Ben Knight: German arms exports shoot to record high, Hungary biggest buyer. 27. 12. 2019. <https://www.dw.com/en/german-arms-exports-shoot-to-record-high-hungary-biggest-buyer/a-51806849> (Letöltés időpontja: 2019. 12. 29.)

⁶ Tamir Eshel: 155 mm Artillery System Claims World Record: 76 km. 27. 11. 2019. https://defense-update.com/20191127_long_range_artillery.html (Letöltés időpontja: 2019. 12. 31.)

által elfogadott Közös Ballisztikai Egyetértési Memorandumban (JBMoU⁷) meghatározottaktól. A lövészetben a JBMoU-nak megfelelő német – a PzH 2000 típusú önjáró tüzérségi eszköznek is alapfegyverzetét képező –, szintén L/52 csőhosszú NATO-szabványú löveggel 67 km-es lőtávolságot ért el korszerű Assegai (lándzsa) típusú lövedékkel és a Nitrochemie által gyártott nagy teljesítményű hajtótöltettel.⁸ Egy 155 mm-es L/39 löveggel 54 km-es lőtávolságot sikerült elérni, szintén Assegai lövedékkel. Az Assegai a Denel által kifejlesztett ún. sebességtámogatott (rakéta-póthajtású) nagy távolságú tüzérségi lövedék (V-LAP⁹), amelynek tulajdonságai jelentősen hozzájárultak a kiemelkedő eredményekhez.

LENGYELORSZÁG VÉDELMI ERŐFESZÍTÉSEI

Lengyelország az utóbbi időkben több jelentős dokumentumot írt alá az Amerikai Egyesült Államokkal a katonai együttműködést illetően.¹⁰ A lengyel vezérkari főnök, Rajmund Andrzejczak tábornok november végén Halifaxban részt vett egy nemzetközi biztonsági fórumon, melynek apropóján beszélt a lengyel haderő nemrég összeállított modernizációs terveiről és kapcsolatairól az amerikai haderővel. Lengyelország egyike annak a hét NATO-tagállamnak, amely a GDP-je legalább 2%-át költi védelemre. Az országban rotációs alapon 4500 amerikai katona települ, 2020 tavaszán pedig a hidegháború utáni időszak egyik legnagyobb európai áttelepítési gyakorlatára kerül sor a Defender 2020 gyakorlat keretében, amikor mintegy 37 ezer NATO-katona érkezése várható a tengerentúlról és Európából. A haderő eszköztárának fejlesztésében az egyik legfontosabb tétel a Patriot lég- és rakétavédelmi rakétaütegek telepítése, bár vannak még megoldandó problémák a Northrop Grumman által gyártott egyesített harcvezetési rendszerrel és a lengyel radarokkal. További műszaki konzultációkra van szükség ezekkel az eszközökkel kapcsolatban, mert létfontosságúak egy nagy intenzitású konfliktusban. A második nagyobb projekt F-35 típusú repülőgépek beszerzése. Lengyelországnak 32 ilyen gépre van szüksége, továbbá egy-két F-16-os századra az átmenethez. A MiG-29 és a Szu-22 típusokat ki kell vonni a rendszerből. A mintegy 300 km hatótávolságú, nagy mozgékonyaságú rakétatüzérségi rendszer (HiMARS¹¹) beszerzése szintén prioritás. A külföldi beszerzések mellett a politikai és a katonai vezetés nagy erőfeszítéseket tesz a hazai hadiipar kibocsátásának minőségi és mennyiségi fejlesztése irányában.

A PAKISZTÁNI HADITENGERÉSZET RAKÉTALÖVÉSZELETET TARTOTT

December végén a pakisztáni haditengerészet légvédelmi, hajó elleni és más rakétákkal lövészetet hajtott végre az Arab-tenger északi részén és Beludzsisztán tartomány parti térségében.¹² A haditengerészet hajóiról és repülőgépeiről hajó elleni rakétákat indítottak vízfelszíni célok ellen, kisebb gyorsjáratú hajókról is felszíni célokat támadtak rakétákkal, a szárazföldi

⁷ Joint Ballistics Memorandum of Understanding.

⁸ Rheinmetall sets three new distance records for indirect fire in South Africa. 27. 11. 2019. <https://www.edrmagazine.eu/rheinmetall-sets-three-new-distance-records-for-indirect-fire-in-south-africa> (Letöltés időpontja: 2020. 01. 12.)

⁹ Velocity Enhanced Long-Range Artillery Projectile.

¹⁰ Joe Gould: Polish armed forces chief on walking the line with Russia. 27. 12. 2019. <https://www.defensenews.com/congress/2019/12/27/polish-armed-forces-chief-on-walking-the-line-with-russia/> (Letöltés időpontja: 2019. 12. 31.)

¹¹ High Mobility Artillery Rocket System.

¹² Pakistani Ships, Submarines Test Fire Missiles. 27. 12. 2019. <https://www.defenseworld.net/news/26078/Pakistani-Ships-Submarines-Test-Fire-Missiles#.XgsVq2etqUk> (Letöltés időpontja: 2019. 12. 31.)

célokat pedig hagyományos meghajtású tengeralattjáróról indított rakétával semmisítették meg. Pakisztáni hivatalos nyilatkozat szerint az ország haditengerészete teljes mértékben készen áll arra, hogy bármely agresszornak megfelelő választ adjon, és a sikeres rakétalövészet igazolta a haditengerészet teljes műveleti készenlétét.

EGY LÖVÉS EGY DOLLÁR

Az izraeli Védelmi Minisztérium az év elején bejelentette, hogy áttörést értek el a rakéták ellen használható lézerfegyver fejlesztésében, és egy lövés a fegyverrel „1 dollárba kerül”, szemben a légvédelmi rakétarendszerek több ezer dollár értékű rakétájával.¹³ A mérnökök kifejlesztettek egy algoritmust, amelynek segítségével nagy teljesítményű fókuszált lézersugarat hoznak létre, megnövelve ezzel az eszköz hatótávolságát különböző időjárási körülmények esetén. A lézersugár teljesítménye így háromszázszorosa a laboratóriumban elértnek. Az új, rakéták elleni lézerrendszer alkalmas lesz drónok, aknavető gránátok, nem irányított és páncéltörő rakéták, valamint könnyű repülőeszközök elleni harcra. Jól kiegészíti majd a jelenlegi nagy, közepes és kis hatótávolságú rakétarendszerekből álló izraeli légvédelmi rendszert.

OROSZORSZÁG 2020 JANUÁRJÁBAN KEZDI MEG AZ ÚJ SZ–350 TÍPUSÚ LÉGVÉDELMI RENDSZER TELEPÍTÉSÉT

2019. december 31-én az orosz Védelmi Minisztérium bejelentette, hogy az első Sz–350 Vityaz típusú légvédelmi komplexum 2020 januárjában megérkezik telepítési helyére.¹⁴ Az orosz haderőben ezzel az új eszközzel fogják lecserélni az Sz–300PSz komplexumokat. A Légi és Kozmikus Erők az állami teszteken 2019 márciusában sikerrel vizsgáztatták Vityaz első sorozatát már tavaly megkapták. A jelenlegi elképzelések szerint a legújabb, Sz–350 típusú légvédelmi rakétarendszerrel 2021–2027 között összesen öt légvédelmi rakétaezredet – 12 zászlóaljzat – fognak felszerelni. Orosz szakértők szerint az új eszköz jelentősen, akár két és félszeresére növelheti az orosz légvédelem hatékonyságát a manőverező robotrepülőgépekkel szemben. A Vityaz maximális hatótávolsága vízszintesen 60 km, függőlegesen 30 km, repülőgépek mellett alkalmas ballisztikus rakéták harci fejeinek a megsemmisítésére is. Hordozó-indító járművén 12 rakéta van. A fejlesztési tervek alapján 2020-ban további négy Sz–400 Triumf légvédelmi rakétaezredet és hat zászlóaljnyi Pancir–Sz típusú légvédelmi rendszert is hadrendbe állítanak. Ez utóbbi eszközökből 2019-ben telepítettek Szentpétervár körzetébe és az Északi-sarkvidék térségébe is.

¹³ Israeli MoD Developing Anti-missile Laser at „\$1 per shot”. 03. 01. 2020. https://www.defenseworld.net/news/26151/Israeli_MoD_Developing_Anti_missile_Laser_at__1_per_shot_#.XhiinE3tzIU (Letöltés időpontja: 2020. 01. 10.)

¹⁴ Russia's first advanced S-350 air defense system to arrive at deployment site in January. 31. 12. 2019. <https://tass.com/defense/1105119> (Letöltés időpontja: 2019. 12. 31.)

ÖRMÉNYORSZÁGBA MEGÉRKEZTEK AZ ELSŐ SZU–30SZM VADÁSZREPÜLŐGÉPEK

2019 elején Örményország megállapodott Oroszországgal 4 db Szu–30SZM típusú többcélú harci repülőgép megvásárlásáról.¹⁵ 2019. december 26-án két gép érkezett meg, mint az Nikol Pasinján örmény miniszterelnök Facebook-bejegyzéséből kiderült. Pasinján az év legfontosabb beszerzésének nevezte a videón is bemutatott repülőgépeket.¹⁶ Az örmény fegyveres erők vezérkari főnöke, Artak Davtyan szerint 2022–2023 során a haditechnika eszközök jelentős korszerűsítését tervezik. A fejlesztésekben kiemelten kezelik a nagyobb hatótávolságú eszközöket. A Szu–30SZM típusú repülőgép két AL–31FP típusú utánégetős kétáramú gázturbinás sugárhajtóműve tolóerővektorának iránya változtatható, ami jelentős manőverezőképeséget biztosít a pilóta számára esetleges légi harc során. A repülőgép légi utántöltés nélkül 3,5 órát maradhat levegőben, műveleti sugara 1500 km.

ÉSZTORSZÁG, LETTORSZÁG ÉS FINNORSZÁG HARCJÁRMŰ KÖZÖS BESZERZÉSÉT TERVEZI

December közepén két balti állam – Észtország és Lettország –, valamint Finnország képviselői szándéknyilatkozatot írtak alá Tallinnban arról, hogy közösen vásárolnak új páncélozott harcjárműveket.¹⁷ Jüri Luik észt védelmi miniszter szerint országa már hosszabb ideje folytat gyümölcsöző együttműködést Finnországgal, példaként említette önjáró tűzérési eszközök és radarok közös beszerzését. Most az együttműködésbe bevonják Lettországot is, mert mindhárman tervezik páncélozott harcjárművek beszerzését. A három ország határos Oroszországgal, ezért nagy jelentősége van annak, hogy szükség esetén, vagyis honvédelmi feladatok végrehajtása során egymás területén azonos járművekkel mozogjanak. A harmadik balti állam, Litvánia még 2016-ban írt alá megállapodást a német Rheinmetall és Krauss-Meffei Wegman alkotta konzorciummal 88 darab Boxer típusú harcjármű vásárlásáról 386 millió euró értékben. Az eszközök leszállítása 2019 közepén megkezdődött.

NATO-OKTATÓKÖZPONT NYÍLT HORVÁTORSZÁGBAN

Decemberben 11-én a Zadar melletti Zemunik repülőtéren megnyílt a NATO új oktatóközpontja, ahol különleges légi műveletek végzésére képezik ki a résztvevőket a Többnemzeti Különleges Légiprogram (MSAP¹⁸) keretében.¹⁹ A repülőtér Horvátország középső részén található, ahol kiemelkedően magas a meteorológiai szempontból repülésre alkalmas napok száma. A közeli Velebit-hegység jó terepet biztosít a légi navigáció és a hegyvidéki repülés, leszállás, a szintén közeli Adriai-tenger a szigeteivel pedig a tengeri mentés gyakorlására.

¹⁵ Armenia Receives First Of New Su-30SM Jets. 27. 12. 2019. https://www.defenseworld.net/news/26076/Armenia_Receives_First_Of_New_Su_30SM_Jets#.XgsYLWetqUk (Letöltés időpontja: 2019. 12. 31.)

¹⁶ First batch of Russian-made Su-30SM fighters arrives in Armenia. 27. 12. 2019. <https://tass.com/defense/1104253> (Letöltés időpontja: 2019. 12. 31.)

¹⁷ Sebastian Sprenger: Estonia, Latvia, Finland team up to buy armored troop rides. 18. 12. 2019. https://www.defensenews.com/global/europe/2019/12/18/estonia-latvia-finland-team-up-to-buy-armored-troop-rides/?utm_source=clavis (Letöltés időpontja: 2020. 01. 02.)

¹⁸ Multinational Special Aviation Programme.

¹⁹ Željko Stipanović: Otvoreno NATO-ovo središte u Zemuniku. 30. 12. 2019. <https://hrvatski-vojnici.hr/otvoreno-nato-ovo-srediste-u-zemuniku/> (Letöltés időpontja: 2020. 01. 02.)

A repülőtérről mintegy fél órán belül elérhető az össze horvátországi gyakorló- és lőtér. Az MSAP célja, hogy a többcélú helikopterek személyzete megfelelő elméleti és többetes gyakorlati képzést kapjon ahhoz, hogy hatékonyan és gyorsan végrehajthassanak különleges repülési feladatokat. A horvát fél abban bíz, hogy az oktatóközpontból a jövőben kiváló-sági központ lehet.

BOSZNIA-HERCEGOVINA TÖBBCÉLŰ HELIKOPTEREKET VÁSÁROL

Marina Pendeš, Bosznia-Hercegovina védelmi minisztere 2019. december 13-án megállapodást írt alá négy UH-1H Huey II típusú többcélú helikopter beszerzéséről mintegy 38,5 millió dollár értékben. Ebből 4,36 millió dollárt fizet a vásárló, a többit az Amerikai Egyesült Államok költségvetése állja.²⁰ A bosznia-hercegovinai haderő repülő- és légvédelmi dandárjánál már rendszerben van a helikopter korábbi, UH-1H Iroquois jelű változata, valamint a szovjet-orosz Mi-8 típus, de az összesen 14 helikopterből csak négy üzemképes.²¹ A haderőnek szánt négy gépen kívül további öt helikopter beszerzése várható állami szinten: három Ansat típusút kap a boszniai Szerb Köztársaság rendőrsége, egy AW119-et a Szerb Köztársaság helikopterszolgálat és egy Bell 412 típusút Szarajevó kanton rendőrsége. A három orosz Ansat helikopter mintegy 21,5 millió euróba kerül, kettőt közülük a rendőri feladatoknak megfelelő felszereléssel látják el, a harmadikat pedig légi mentésre fogják használni.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Adamczyk, Ed : *Japan prepares to build landing strip for carrier-based U.S. planes in East China Sea*. 31. 12. 2019. <https://www.upi.com/Defense-News/2019/12/30/Japan-prepares-to-build-landing-strip-for-carrier-based-US-planes-in-East-China-Sea/9351577730151/?si=6>
- Armenia Receives First Of New Su-30SM Jets. 27. 12. 2019. https://www.defenseworld.net/news/26076/Armenia_Receives_First_Of_New_Su_30SM_Jets#.XgsYLWetqUk
- Bosnia-Herzegovina purchases Nine New Helicopters. 09. 01. 2020. <https://www.sarajevotimes.com/bosnia-herzegovina-purchases-nine-new-helicopters/>
- Eshel, Tamir: *155 mm Artillery System Claims World Record: 76 km*. 27. 11. 2019. https://defense-update.com/20191127_long_range_artillery.html
- First batch of Russian-made Su-30SM fighters arrives in Armenia. 27. 12. 2019. <https://tass.com/defense/1104253>
- Gould, Joe: *Polish armed forces chief on walking the line with Russia*. 27. 12. 2019. <https://www.defensenews.com/congress/2019/12/27/polish-armed-forces-chief-on-walking-the-line-with-russia/>
- Israeli MoD Developing Anti-missile Laser at „\$1 per shot”. 03. 01. 2020. https://www.defenseworld.net/news/26151/Israeli_MoD_Developing_Anti_missile_Laser_at__1_per_shot#.XhiinE3tzIU
- Larter, David B.: *US Navy declares new fleet created to confront Russia fully operational*. 01. 01. 2020. <https://www.defensenews.com/naval/2019/12/31/us-navy-declares-new-fleet-stood-up-to-confront-russia-fully-operational/>

²⁰ Ministarstvo obrane BiH potpisalo ugovor o nabavi novih helikoptera. 13. 12. 2019. <http://www.mod.gov.ba/aktuelnosti/vijesti/?id=76845> (Letöltés időpontja: 2020. 01. 02.)

²¹ Bosnia-Herzegovina purchases Nine New Helicopters. 09. 01. 2020. <https://www.sarajevotimes.com/bosnia-herzegovina-purchases-nine-new-helicopters/> (Letöltés időpontja: 2020. 01. 19.)

- Martin, Nik – Knight, Ben: *German arms exports shoot to record high, Hungary biggest buyer*. 27. 12. 2019. <https://www.dw.com/en/german-arms-exports-shoot-to-record-high-hungary-biggest-buyer/a-51806849>
- Ministarstvo obrane BiH potpisalo ugovor o nabavi novih helikoptera. 13. 12. 2019. <http://www.mod.gov.ba/aktuelnosti/vijesti/?id=76845>
- Pakistani Ships, Submarines Test Fire Missiles. 27. 12. 2019. https://www.defenseworld.net/news/26078/Pakistani_Ships__Submarines_Test_Fire_Missiles#.XgsVq2etqUk
- Rheinmetall sets three new distance records for indirect fire in South Africa. 27. 11. 2019. <https://www.edrmagazine.eu/rheinmetall-sets-three-new-distance-records-for-indirect-fire-in-south-africa>
- Russia's first advanced S-350 air defense system to arrive at deployment site in January. 31. 12. 2019. <https://tass.com/defense/1105119>
- Ryall, Julian: *Japan buys Mageshima island for US\$146 million to conduct military drills with US*. 02. 12. 2019. <https://www.scmp.com/news/asia/east-asia/article/3040229/japan-buys-mageshima-island-us146-million-conduct-military>
- Sprenger, Sebastian: *Estonia, Latvia, Finland team up to buy armored troop rides*. 18. 12. 2019. https://www.defensenews.com/global/europe/2019/12/18/estonia-latvia-finland-team-up-to-buy-armored-troop-rides/?utm_source=clavis
- Stipanović, Željko: *Otvoreno NATO-ovo središte u Zemuniku*. 30. 12. 2019. <https://hrvatski-vojniki.hr/otvoreno-nato-ovo-srediste-u-zemuniku/>
- U.S. Second Fleet COMSECONDFLT. <https://www.globalsecurity.org/military/agency/navy/c2f.htm>